

Ann Lindberg
Avdelningen för epidemiologi och sjukdomskontroll

Miljö- och energidepartementet
103 33 Stockholm

m.registrator@regeringskansliet.se
Gunilla.Blomquist@regeringskansliet.se

Remiss av Agenda 2030-delegationens slutbetänkande

M2019/00661/S

Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) har anmodats inkomma med synpunkter på Miljö- och energidepartementets remiss avseende Agenda 2030-delegationens slutbetänkande, och önskar framföra följande synpunkter.

SVA stödjer i stort den analys och de förslag som delegationen presenterar. Resonemanget utvecklas nedan.

SYNPUNKTER PÅ FÖRSLAG FÖR ATT SKAPA LÅNGSIKTIGHET, POLITISK FÖRANKRING OCH STÄRKT GENOMFÖRANDE

SVA ser att genomförandet av Agenda 2030 är ett åtagande som kräver bred samhällelig samverkan och en uthållighet som sträcker sig över många mandatperioder. Det är ett förändringsarbete som kräver en nitisk uppföljning för att hålla tempo och riktning. Sverige har en mycket bra utgångspunkt och en politisk ambition att vara bland de ledande länderna globalt, och vi har redan många beslut på plats som styr oss mot målen i agendan. Precis som delegationen ser SVA att utmaningen är att ”göra verkstad” av dessa, det man i betänkandet kallar ”genomförandegapet”. En funktionell styrning som stödjer myndigheters och andra aktörers samverkan, och som klarar av att prioritera och lösa ut målkonflikter mellan politikområden blir i detta sammanhang särskilt viktig.

SVA instämmer därför i delegationens konklusion att en av grundbultarna för att effektivt kunna genomföra arbetet med hållbar utveckling är att förbättra och förstärka de centrala och ordinarie styrprocesserna i riksdagens och regeringens arbete. Likaså stödjer SVA de konkreta förslag som delegationen lägger fram för att skapa långsiktighet, politisk förankring och stärkt genomförande.

SYNPUNKTER PÅ FÖRSLAG FÖR STÄRKTA FÖRUTSÄTTNINGAR ATT ARBETA MED HÅLLBAR UTVECKLING I STATEN

SVA menar att det är rimligt och klokt att skapa förutsättningar inom de ordinarie processerna, och att låta inriktningen mot ett miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbart samhälle finnas med som en utgångspunkt i allt beslutsfattande och resursanvändande inom staten. Förslaget att inkorporera styrsignaler i det förvaltningspolitiska målet samt i myndighetsförordningen skulle kunna vara lämpligt

då det skapar goda förutsättningar för bredd och samstämmighet inom statsförvaltningen, samtidigt som det borgar för långsiktighet och uthållighet. SVA är en av de myndigheter som har en skrivning om politik för global utveckling inskriven i sin instruktion. Myndigheten ser logiken i att denna antingen tas bort om ett hållbarhetsmål införs i myndighetsförordningen, alternativt ersätts med den skrivning som delegationen föreslår, då det finns en hög grad av synergi i dessa uppdrag.

SVA har tillsammans med andra svenska myndigheter med ansvar för zoonoser (smittsamma sjukdomar som sprids mellan människor och djur) under lång tid verkat för att utveckla myndighetssamverkan. Syftet med detta är att öka förmågan att gemensamt kunna ta sådana beslut som är nödvändiga för att minska folkhälsobördan t.ex. av livsmedelsburna zoonoser som campylobacter. Denna tvärssektoriella ansats är i linje med filosofin "One Health", vilken grundar sig i en förståelse för att människors, djurs och ekosystemens hälsa är beroende av varandra, och att det krävs en koordinerad, samverkande, multidisciplinär och tvärssektoriell ansats för att hantera hälsorisker som uppstår i gränslandet mellan dem (ex zoonoser, antimikrobiell resistens). Med andra ord finns det starka synergier mellan tankesättet One Health och målen i Agenda 2030.

Det finns utmaningar i vår svenska One Health-samverkan som inbegriper mycket av det delegationen beskriver. Divergerande styr signaler mellan och inom departement, olika prioriteringar inom myndigheter, målkonflikter som inte kan lösas ut och som skapar handlingsförklarning (t.ex. folkhälsa vs främjande av livsmedelsexport) och andra systemfaktorer (ex. lagstiftning som försvårar informationsdelning mellan myndigheter med gemensamt uppdrag) som motverkar samverkan. Delegationens förslag rörande övergripande gemensamma styr signaler har därför potential att på många sätt att stödja framtida samverkan även inom målområdet smittsamma sjukdomar.

SVA ser också positivt på delegationens förslag att hållbarhetskrav bör finnas med vid offentlig upphandling, då detta är ett kraftfullt sätt att påverka även den privata sektorn till omställning.

Det föreslås att Ekonomistyrningsverket ska få i uppdrag att ta fram förslag på hur en samlad nulägesanalys samt samlad redovisning av regeringens arbete med Agenda 2030 ska se ut, och att denna ska vara klar under våren 2020. Detta för att få med en sådan redovisning från budgetpropositionen 2022. SVA noterar att detta är halvvägs in i agendans löptid (från 2015–2030) och ser att det exemplifierar den inneboende trögheten i statsförvaltningens handläggning. Det krävs alltså uttalad framförhållning, kunskap och en strategisk proaktivitet om styrkan i att använda de existerande processerna inte ska bli en svaghet.

SYNPUNKTER PÅ FÖRSLAG FÖR STÄRKT KUNSKAP, FORSKNING OCH INNOVATION

SVA ser mycket positivt på förslagen rörande stärkt kunskap, forskning och innovation, men ser att det kan komma att bli utmanande att inför kommande forskningsproposition hinna utreda hur tvärdisciplinär kompetens kan stimuleras och premieras.

Vidare är det i dagsläget oklart för oss i vilken mån vi som forskande myndighet kommer att ges möjlighet till inspel på kommande forskningsproposition, givet det nyligen aviserade uppdraget till de statliga forskningsfinansiärerna att ansvara för detta (Utbildningsdepartementet U2019/01906/F). SVA menar att beredningen av kommande forskningsproposition bör inbegripa en bred konsultation för att på ett adekvat sätt fånga forsknings- och innovationsbehov i relation till Agenda 2030.

ÖVRIGA SYNPUNKTER

Delegationen drar slutsatsen att de förslag som läggs fram inte kommer att ha några ekonomiska konsekvenser för berörda delar av statsförvaltningen, utan att det i en första fas handlar om omprioriteringar. Samtidigt antyds att de åtgärder som krävs för omställning kommer att innebära stora kostnader. SVA förstår att siktdjupet är begränsat och menar att det kommer att krävas en successivt fördjupad analys i detta avseende. Detta skulle kunna falla inom ramen för uppdraget för det föreslagna Agenda 2030-kommittén.

Statistiska centralbyrån har regeringens uppdrag att i samverkan med andra utpekade myndigheter bedriva ett arbete med nationella indikatorer för uppföljning av Agenda 2030. SVA är inte en av de utpekade myndigheterna, men har funnits med i periferin, då vi med vårt ansvar för övervakning av antimikrobiell resistens och sjukdomar hos djur är den myndighet som har tillgång till data som har bäring på flera av målen i Agenda 2030. Det tycks finnas en bristande kunskap om SVA:s roll och kompetens i detta avseende, och ett förtydligat ansvar för SVA att bidra med data till indikatorerna skulle kunna vara till nytta både för SVA och för arbetet med Agenda 2030.

Det SVA saknar i delegationens betänkande är en mer djupgående reflektion över hur de målkonflikter som kommer att uppstå ska hanteras, och vad som ska prioriteras när olika myndigheters och förvaltningars uppdrag ställs emot varandra. Målkonflikter är oundvikliga, en naturlig del av utveckling och ibland oförutsägbara, men dessvärre är det ofta dessa som leder till tröghet i systemet, bristande handlingskraft och utmattad förändringsledning. En innovativ ansats till att stödja statsförvaltningens prioriteringar i händelse av målkonflikter skulle vara värdefull. Det räcker inte att säga att myndigheterna i sina beslutsprocesser ska välja det som mest sannolikt gynnar en hållbar utveckling med mindre än att det finns övergripande analyser av vad detta innebär ur ett svenskt och globalt perspektiv som vägledning.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Jens Mattsson. I den slutliga handläggningen har deltagit statsepizootologen Ann Lindberg, föredragande.

Med vänlig hälsning

Jens Mattsson

Ann Lindberg